

Handläggare: Cecilia Rivard
Telefon: 08-508 18 048

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2008-03-25

Förslag till detaljplan för fastigheten Tippen 1 m fl i Högdalen och Fagersjö

Remiss från stadsbyggnadskontoret

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Lena Rabe
avdelningschef

Sammanfattning

Planens syfte är att bekräfta pågående markanvändning samt säkerställa fortsatt utveckling av verksamheterna genom en utvidgning av södra Högdalens industriområde. I området finns idag Högdalenverket samt SITA:s och trafikkontorets återvinningsverksamheter. I förslaget ingår komplettering av verksamheten med biogastankstation, tvättanläggning för sopbilar och rötningsanläggning för matavfall. Gökdalens våtmark säkerställs som naturmark i plan och delar av Hökarängstoppens föreslås bli parkmark.

Nordligaste delen av Fagersjöskogen tas i anspråk till bland annat återvinningsverksamhet. Naturmark försvinner vilket också innebär att fjärilsfaunan och övriga arter påverkas negativt. Genom att samla avfalls- och återvinningsverksamhet med mera till samma plats överväger dock fördelarna jämfört med nackdelarna ur miljösynpunkt. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden tillstyrker förslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för personal och kansli. Remisstiden sträcker sig till 2008-03-20 men tiden har förlängts till 2008-03-31.

Bakgrund

Inom den södra delen av Högdalens industriområde bedrivs sedan många år återvinningsverksamhet på ett område som saknar detaljplan. Idag finns trafikkontorets återvinningscentral (Vantörs ÅVC) på ett område väster om Högdalenverket. Det är en av stadens fem återvinningscentraler och är till för både privatpersoner och företag.

Inom samma område bedriver också SITA sin anläggning för återvinning och deras material kommer från återvinningsstationer (ÅVS) och andra platser i staden där återvinningsmaterial samlas in. SITA har även yta för containeruppställning på området.

Båda återvinningscentralen och SITA har önskemål om att expandera sina verksamheter men bristen på utrymme gör en kapacitetsökning omöjlig.

För Fortums kraftvärmeverk, Högdalenverket, finns en gällande detaljplan men Fortum ser behov av ett utökat markområde i framtiden. På sikt behövs fler produktionsanläggningar eftersom behovet av el och fjärrvärme antas öka. Även övergången till biobränslen ger ett ökat ytbehov då denna typ av bränsle tar mer plats än traditionellt bränsle.

För att skapa ett miljömässigt långsiktigt hållbart system för stadens gas- och värmeproduktion har trafikkontorets renhållningsavdelning begärt planläggning av området kring Högdalenverket. Förutom att möjliggöra en expansion av återvinnings- och avfallsanläggningens kapacitet vill man också skapa möjlighet att inom området iordningställa en förbehandlingsanläggning för hantering av matavfall, en tvättanläggning för sopbilar samt ett tankställe för lastbilar som kör på biogas.

Förslaget i sammanfattning

Detaljplanens syfte är att bekräfta pågående markanvändning samt säkerställa utvecklingen av verksamheterna genom att göra industriområdet större. Samtidigt säkerställs en del av Hökarängstoppen som parkmark och Gökdalens våtmark som natur. Planen innebär dock att ett område av Fagersjöskogens förlängning samt att en del av Hökarängstoppen tas i anspråk för återvinningsverksamhet med mera. Verksamheten som bedrivs i området överensstämmer med översiktsplanens intentioner. Huvudsakliga markägare är Stockholms stad och Fortum. Exploateringskontoret arrenderar ut mark för trafikkontorets och SITA:s verksamhet.

Befintliga verksamheter

- Vantörs återvinningscentral, (ÅVC)
- SITA:s återvinningsanläggning
- Fortums kraftvärmeverk, Högdalenverket.

På återvinningscentralen hanteras i nuläget ca 35 000 – 40 000 ton avfall årligen och platsbrist gör att detta ungefär är den kapacitet som är möjlig. Nya och framtida lagkrav gör att trafikkontoret önskar få möjlighet att skapa en rötningsanläggning för matavfall och då måste det även finnas tillgång till en tvättanläggning för sopbilar. Behovet av en tankstation för biogas är stort i Stockholm både för personbilar och för lastbilar. Placering av en tankstation vid Högdalenverket är speciellt lämplig då många lastbilar som kör på biogas levererar material till Högdalenverket.

SITA bedriver återvinningsverksamhet i området sedan år 2000 och hanterar ca 60 000 ton avfall per år bestående av wellpapp, glas, plast, flis, metall, elektronik, betong och till viss del farligt avfall. Inom deras verksamhetsyta finns även kontor och två återvinningshallar, uppställning för containrar med mera. SITA har koncession för att behandla 90 000 ton av fall om året och kapaciteten skulle kunna vara större men nuvarande yta begränsar verksamheten. Bland annat krävs större yta för containeruppställning.

Högdalenverket producerar värme och el som distribueras av Fortum distribution. Svenska kraftnät äger de högspänningsledningar som går över området och som påverkar möjlig markanvändning. Verket tar emot ca 600 000 ton avfall från Stockholmsregionen för förbränning varje år och avfallet transporteras dit med lastbil av bland annat trafikkontoret och SITA. På lång sikt ser Fortum att de behöver mer mark för nya produktionsanläggningar eftersom behovet av fjärrvärme och el antas öka. Ökat markyta behövs bland annat för att biobränslen är mer ytkrävande än t ex olja.

Mark och vegetation

Inom planområdet är marken mycket kuperad och består i huvudsak av schakt- och rivningsmassor och grovsopor. Marken för den nya återvinningscentralen öster om Högdalenverket är däremot oexploaterad och består av Hökarängstoppens nordostsluttning och nordligaste delen av Fagersjöskogen. Hökarängstoppens norrsluttning säkerställs som park och den befintliga gång- och cykelvägen flyttas till ett nytt läge öster om våtmarken. Vegetationen består här av olika typer av skog, buskar och gräsytor och längst i öster finns Gökdalens våtmark.

I naturområdet mellan Högdalenverket och Örbyleden har ett flertal djurarter påträffats, rådjur, grävling, igelkott och olika fågelarter samt olika grod- och kräldjur vid våtmarken. Det finns även en stor fjärilsfauna i området företrädesvis lokaliserad till Hökarängstoppens sluttningar och kraftledningsstråket. Till exempel har

den rödlistade fjärilen sexfläckig bastardsvärmare påträffats. Utvidgningen av industriområdet åt nordost bedöms påverka fjärilsfaunan inom området. Naturområdet minskas och det kan även påverka andra arter negativt.

För närvarande pågår en utredning om hur hela området ska kunna utvecklas för rekreation och friluftaktiviteter. Planområdet gränsar till rekreationsområdet kring Högdalstopparna och förslaget innebär att tillfartsvägen genom planområdet till Hökarängstoppen behöver dras om.

Utveckling av industriområdet

Den konsult som haft trafikkontorets uppdrag att visa hur området kring kvarteret Tippen kan disponeras och utformas föreslår att Vantörs återvinningscentral flyttas till ett läge öster om Högdalenverket och den mark som frigörs väster därom kan överlåtas till SITA som då kan expandera. SITA:s önskemål om containerupptällning placeras i anslutning till återvinningscentralen eftersom säkerhetsavstånd till kraftledningarna gör att uppställningen inte kan göras väster om Högdalenverket. På det östra området finns även möjlighet att uppföra biogasanläggning för tankning, en tvättanläggning för sopbilar samt en förbehandlingsanläggning för matavfall.

Planförslaget har utarbetats med konsultens förslag som grund och innebär att industriområdet utvidgas väster om kvarteret Tippen så att hela området där SITA bedriver sin verksamhet bekräftas i plan. Till industriområdet införlivas även slänten mellan Högdalenverket och SITA vilket ger Fortum möjlighet att bygga ut sin anläggning i framtiden. Norr om den befintliga återvinningsanläggningen läggs ett område ut som möjliggör ett framtida industrispår till området. Öster om kvarteret Tippen utvidgas industriområdet fram till Gökdalens våtmark för att ge plats för den nya återvinningscentralen. Norr om våtmarken anläggs en dagvattendamm för fördröjning och rening av dagvattnet från verksamheterna. Gökdalens våtmark säkerställs i plan som natur och dagvattendammen som teknisk anläggning.

Trafik

Verksamheterna i området alstrar en stor mängd trafik, både personbilar och lastbilar. All trafik till området angörs via Kvikksundsvägen och trafiksituationen är osäker för alla trafikslag. Planförslaget innebär att befintlig infart vid Kvikksundsvägen byggs om och utformas med en ny trevägskorsning till vilken infarterna till SITA respektive Högdalenverket ansluts. Från korsningen anläggs en ny kvartersgata söderut till gastankstationen. En ny infartsväg med gångbanor och övergångsställe dras från Selaövägen till den planerade återvinningscentralen vilket medför att personbilar kan separeras från övrig trafik vid Kvikksundsvägen. Tillgängligheten till området och den nya återvinningscentralen är god.

Miljöpåverkan

Stadsbyggnadskontoret gör bedömningen att planförslaget inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och någon särskild miljöbedömning behöver inte göras för detaljplanen.

Miljöfrågor som har betydelse har studerats under planarbetet. Förslaget bedöms inte innebära någon risk för människors hälsa och säkerhet. Gällande krav på skyddsavstånd uppfylls. Mätningar av magnetiska fält har utförts och de visar att värdena är godtagbara ur arbetsmiljösynpunkt.

Den nya återvinningsanläggningen bedöms vara lämpligt placerad med hänsyn till det buller anläggningen producerar. Pågående verksamheter är störande men skyddsavstånden till bostäder för planerade anläggningar uppfylls. Avståndet från anläggningarna till närmaste bostäder är drygt 500 meter.

Allt regn som faller inom den nya anläggningen ska omhändertas inom området och ledas via ett ledningssystem till en oljeavskiljare med bräddning. Från oljeavskiljaren leds vattnet vidare till dagvattendammen som renar vattnet innan det släpps till våtmarken.

Dagvattenhanteringen inom området säkerställer att risken för påverkan på grundvatten och den närbelägna våtmarken minimeras.

En miljöutredning kommer göras under samrådstiden avseende markföroreningar.

Sett ur ett regionalt perspektiv bedöms planen ge miljövinster genom de synergiefekter som uppkommer. Avfalls- och återvinningsverksamheterna lokaliseras till samma plats vilket får till följd att behovet av transporter minskas. De bilar som kör till området idag drivs i huvudsak med biogas som tankas på annat håll i staden. En gastankstation inom området bidrar till att minska onödig trafik.

Förvaltningens synpunkter

Förslaget till detaljplan omfattar geografiskt både stadsdelsförvaltningen Enskede-Årsta-Vantör och Farsta stadsdelsförvaltning. Kvarteret Tippen, där Högdalenverket är beläget, är planlagt område och hör till Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning. De områden i förslaget som saknar plan finns till största delen inom Farsta stadsdelsförvaltning. Översiktsplanen från 1999 betecknar planområdet som verksamhetsområde, område för stadens tekniska försörjning samt som natur och park. Enligt översiktsplanen ska möjligheten att etablera ett naturreservat inom Högdalstoppsområdet utredas. Utredningen har påbörjats men är vilande för närvarande. Förvaltningen utgår ifrån att planförslaget inte förhindrar en eventuell etablering av naturreservat då inget annat sägs i förslaget.

På den nordvästra delen av planområdet pågår redan idag återvinningsverksamhet och förslaget bekräftar nu pågående verksamhet. SITA:s verksamhet separeras från Vantörs återvinningscentral och får ett större område till förfogande för att öka och utveckla sin verksamhet. Området är redan etablerat som industriområde och SITA har koncession för en större mängd avfall än vad som hanteras idag. Behov av att utöka verksamheten finns och ett av stadens miljömål är att minimera mängden avfall och öka andelen som nyttiggörs genom återvinning varför en expansion kan ses som rimlig.

Fortums önskemål att utöka Högdalenverkets område för att få plats för ökad användning av biobränsle stämmer också väl överens med stadens miljömål. En övergång från traditionella bränslen till biobränslen betyder en effektivare energi-användning och förnyelsebara energikällor krävs för att minska växthuseffekten.

Planförslaget till utbyggnad av industriområdet får dock inte motverka utvecklingen av Högdalstopparna till rekreationsområde. Förnyelsen av Högdalstopparna finns med som ett prioriterat projekt i Farstas parkprogram. Ett speciellt program för vidareutvecklingen av området till rekreationscentrum finns även framtaget och ska vidareutvecklas. I föreslagen plan är det dragningen av två gångvägar på Hökarängstoppen som påverkas vilket i sammanhanget kan ses som försumbart.

På Hökarängstoppens östra sida finns en sedan många år nedlagd rodelbana som idag kan användas som promenadväg upp till toppen. Möjligheten att komma upp till toppen med denna väg försvinner i planen och måste ersättas med en ny dragning. Även tillfartsvägen till Hökarängstoppen som går genom verksamhetsområdet måste dras om vilket närmast kan ses som en fördel då trafiksituationen är osäker. Förslag på sträckning av denna väg saknas i planen.

Hökarängstoppens nordöstra sida är betecknad som park i förslaget. Med tanke på topografi skulle beteckningen natur vara mer relevant. Men om ”park” underlättar för fortsatt utveckling av arbetet med ett framtida rekreationsområde är denna benämning av mindre betydelse.

Det område som påverkas mest av föreslagen plan är delen öster om Högdalenverket. Den nordligaste delen av Fagersjöskogen som består av hällmarksskog, blandskog, lövskog, gräs och buskar försvinner som naturmark vilket givetvis är negativt. Det innebär också konsekvenser för djurlivet och då framför allt för fjärrilar. Den gång- och cykelväg som passerar igenom detta område måste flyttas öster om Gökdalens våtmark vilket inte kan ses som någon nackdel. Stråket leder idag endast fram till industriområdet.

Vantörs återvinningscentral och SITA:s containeruppställning ska inrymmas på området öster om Högdalenverket. Trafikkontoret vill ha möjlighet till röttningsanläggning för matavfall, tvättanläggning för sopbilar och en biogastankstation inom

området på grund av nya och framtida lagkrav. Särskilt behovet av en tankstation för biogas är stort och förvaltningen förutsätter att den kommer till utförande.

För allmänheten som är brukare av återvinningscentralen så flyttas verksamheten till ett mer tillgängligt läge än idag. Tillfarten kommer ske från Selaövägen och personbilar separeras på så sätt från övrig trafik vilket är bra. Det måste också vara möjligt att på ett säkert sätt cykla eller gå till återvinningscentralen. Jämfört med dagens situation med angöring från Kvicksundsvägen är förslaget en stor förbättring.

Självklart är natur att föredra istället för en återvinningsanläggning men då planförslaget i övrigt endast bekräftar pågående verksamhet så kanske den del av Fagersjöskogen som föreslås till verksamhetsområde måste nyttjas för att området som helhet ska kunna utvecklas. Detta för att fördelarna för miljön sett med ett vidare perspektiv är flera, möjligheter till samlokalisering av verksamheterna, ökad återvinning, färre transporter etc. Det positiva för naturen och friluftslivet är att Gökdalens våtmark säkerställs som natur i plan och dagvattendammen som en teknisk anläggning.

I planområdet bedrivs redan industriverksamhet och området ligger på tillräckligt skyddsavstånd från bostäder vad gäller bullerstörningar. Sett ur ett områdesperspektiv lär trafiksituationen bli bättre och säkrare. Tillgängligheten för allmänheten att komma till återvinningscentralen ökar. Negativt är att en del av Fagersjöskogen försvinner. Från miljösynpunkt är det bra att återvinningen kan öka och användningen av biobränslen ökar. Samlokalisering av återvinningsverksamheter och samordning av transporter ger bättre miljö i ett regionalt perspektiv.

Enligt stadsbyggnadskontoret medför planförslaget ingen betydande miljöpåverkan varför någon miljökonsekvensbeskrivning inte behöver göras vilket kan vara förståeligt eftersom industriverksamheten redan finns i området. En miljöutredning kommer dock göras under samrådtiden avseende markföreningar.

Förutom ovanstående synpunkter föreslår förvaltningen att stadsdelsnämnden tillstyrker förslaget till utbyggnad av fastigheten Tippen 1 m fl.

Bilagor

1. Inbjudan till plansamråd
2. Planbeskrivning
3. Genomförandebeskrivning
4. Plankarta för fastigheten Tippen 1 m fl